

– Våld okej till en viss gräns

Våld mot kvinnor går över alla gränser. Det spelar ingen roll vilken nation du bor i, vilken etnisk grupp du tillhör eller om du är rik eller fattig. Men i ett samhälle där nästan en tredjedel är hivpositiva får det genderbaserade våldet en annan dimension. Nu kräver allt fler män förändring.

– Titta själv, säger Big King och slår ut med handen mot väntrummet.

Jag vänder mig om. I ett väntrum, med runt femtio stolar som i en biosittning, sitter sju kvinnor och en man och tittar på en tv som hänger på väggen. Längst bort mot fönstret står en säng där en kvinna vilar.

– Fler kvinnor än män drabbas av hiv och aids. Jag ser på hiv och aids så här: Män är bärare av sjukdomen och kvinnorna är de som blir infekterade. Vi män måste ändra oss!

Big King driver *Ikhwezi Lokusa Wellness Center*, ett hiv och aidsprojekt i East London, Sydafrika. Hit kommer folk för att testa sig och för att senare få råd och medicin om de är hivpositiva.

– I min kultur är mannen överhuvud i familjen. Ingen kan göra något utan hans tillåtelse. Om han inte vill att hans fru ska arbeta, så gör hon inte det. Han kan gå ut och träffa andra kvinnor och frun har ingen rätt att ifrågasätta honom eller kräva att han använder kondom. Våld är inget ovanligt, fortsätter han.

Sydafrika är ett av världens mest drabbade länder både när det gäller hiv och aids och våld mot kvinnor. Var 26 sekund blir en kvinna i Sydafrika våldtagen, man räknar med att var tredje kvinna kommer att råka ut för genderbaserat våld någon gång i livet och landet har i dag den högsta siffran någonsin, 29,5 procent, när det gäller hivstatus bland gravida kvinnor. I åldern 25–34 år är siffran ännu högre med fler än var tredje kvinna hivpositiv.

Aubrey Silinyana, som nyligen regisserat och producerat en film om våld mot kvinnor och hiv/aids, propagerar för att både könsrollerna och en del av kulturen måste förändras.

– Men det är ett känsligt ämne. Inom min kultur är det accepterat att män slår

kvinnor. Lite grann. Och om det inte sker så ofta. Det är inte så att vi förespråkar våld, men det är accepterat till en viss gräns. I våldets spår drabbas kvinnor mer av hiv och aids än män, säger han och menar att kvinnor sällan har möjlighet att förhandla om säker sex eller ens möjlighet att säga nej till sex. I många samhällen ser man sex som männens rättighet.

Aubreys film är en otäck historia med ett lyckligt slut. Mannen slår och försöker dränka sin hustru för att hon vägrar ha sex med honom utan kondom.

När hon flyr hem till sin mor får mannen hjälp av en vän att tänka över sin roll som man och make.

– Jag hoppas att filmen ska motarbeta genderbaserat våld och få folk att förstå att hiv och aids är starkt länkat till våld. Om våldet slutar finns en möjlighet att hiv och aids inte drabbar relationen. Jag har sålt 300 kopior till Daimler/Chrysler här i East London. De ska visa den för sina anställda, berättar Aubrey.

Inom kvinnoorganisationen *Masimanyane Womens Support Center* arbetar man sedan några år tillbaka med mansgrupper mot våld. I tolv samhällen har man etablerat grupper som fått utbildning i jämlikhet. Mellan tolv och femton veckor arbetar de med sig själva och sin roll som man ur ett jämlikhetsperspektiv.

– Vi tar också upp begreppet respekt, för sig själv och för andra, och om det egna ansvaret för jämlika relationer. Något av det viktigaste för oss är att vi försöker få männen att förstå att alla har ett val. I varje situation väljer du själv om du ska slå eller ej, berättar Christopher Harper, som är ansvarig för Masimanyanes mansprogram.

I ett av de tolv områdena jobbar männen på bred front: De har ett så kallat dörr till dörr program där de knackar dörr och berättar om jämlikhet. De har startat ett lokalt radio-program där de diskuterar genderfrågor. De söker upp de män som är våldsamma och konfronterar dem. Och de går ut i skolor och informerar lärare och elever.

– Det är svårt att mäta resultaten, eftersom den här sortens verksamhet också gör att fler rapporterar våld, men vad vi vet är att våldet mellan elever i skolorna har minskat i det här området. Det borde tyda på att det är lugnare i hemmen också, säger Christopher.

MARI DAHL ADOLFSSON

East London

Afrikagrupperna har inlett en tvåårig kampanj på temat jämställdhet och hiv/aids. Läs mer på www.afrikagrupperna.se

Respekt för sig själv och för andra, diskuteras i mansgrupperna som arbetar mot våld.

FOTO: MARI DAHL ADOLFSSON

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.